

OPEN BRIEF

AAN

DE LEDEN VAN DE EERSTE KAMER DER STATEN-GENERAAL,

OVER

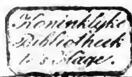
DE VOORGEDRAGEN WETSONTWERPEN TOT REGELING

VAN HET

GENEESKUNDIG STAATSTOEZIGT ENZ.

DOOR

DR. G. J. LONCQ, C. JZN.,
HOOGLEERAAR TE UTRECHT.

UTRECHT,
KEMINK EN ZOON.
1865.

UTRECHT, 10 April 1865.

Hoog Edel Gestrenge Heer,

Toen ik in het najaar van 1864 het kleine geschrift in het licht gaf, waarvan ik de eer heb Uw Hoog Edel Gestrenge bij dezen een exemplaar aan te bieden, voedde ik inderdaad eenige hoop, dat de daarin ontwikkelde bezwaren bij de Regering zoowel als bij de meerderheid der Tweede Kamer ingang zouden vinden en tot zoodanige wijzigingen der voorgedragen Geneeskundige Wetsontwerpen zouden leiden, als het belang der maatschappij en de eer van ons vaderland dringend schenen te vorderen. Ik was mij zelven bewust met kennis van zaken waarheid, en niets dan waarheid te hebben geschreven. Ik had dat naar mijne meening zoo eenvoudig, zoo duidelijk, zoo bescheiden en toch zoo ernstig gedaan, dat het de aandacht van hen, die de zaak te beslissen hadden, niet wel scheen te kunnen ontgaan. Mijne hoop is verijdeld geworden. De gronden van bestrijding, die ik mij verpligt gevonden had openbaar te maken, hebben bij de beraadslagingen der Tweede Kamer niet zooveel indruk gemaakt als ik gewenscht had. De Wetsontwer-

pen zijn aangenomen zonder eenige verandering van datgene, waarom zij naar mijne stellige overtuiging hadden behooren verworpen te worden.

Zal nu de Eerste Kamer haar zegel hechten aan voorstellen, wier aanneming de schatkist zonder noodzakelijkheid aanmerkelijk bezwaren, de Geneeskundige Faculteiten onzer Hoogescholen vernietigen, de vaderlandsche kunst en wetenschap verlagen, en daardoor de maatschappij zonder eenigen twijfel benadeelen zou? Ik kan het moeijelijk gelooven. Een onbevangen onderzoek zal, naar ik mij vleijen durf, de juistheid der bedenkingen door vele deskundigen tegen die voorstellen gemaakt doen uitkomen, en men zal geen staat van zaken in het leven roepen, waartegen zulke gewigtige bezwaren bestaan. Ik neem de vrijheid ook mijne beschouwingen aan de aandacht van Uw Hoog Edel Gestrenge aan te bevelen. Noch de tegenschriften, die zij hebben uitgelokt, noch de beraadslagingen der Tweede Kamer hebben in mijne overtuiging ten aanzien der genoemde zaak eenige verandering gebragt.

Met erkenning van de goede bedoeling der Regering, ook van de waarheid, dat het voorgedragen Staatstoezigt, indien men de ambtenaren betrekkelijk ruim beloonde en dus in zijne keuze niet beperkt ware, voor het hygienisch onderzoek doelmatig en beter zoude wezen dan de tegenwoordige inrigting, blijf ik van meening, dat de vruchten, ook in het gestelde geval, niet zouden beantwoorden aan de groote opoffering van finantieelen aard, die men zich telken jare zou moeten getroosten. Ook zonder ambtenaren, alleen door Geneeskundige Raden of Commissiën, en alzoo met veel minder kosten, kan men, naar mijne vaste overtuiging, dezelfde uitkomsten verkrijgen.

Het is waar, dat de bestaande Geneeskundige Commissiën minder in het belang der volksgezondheid gedaan hebben, dan vereischt wordt; maar het is niet waar, het is althans niet bewezen, dat zij met de noodige uitbreiding en met meerdere

bevoegdheid niet evenveel daarvoor kunnen doen als ambtenaren ad hoc. Is de opvatting van de taak, die zij te vervullen hadden, in hygienisch opzigt, bij sommige Commissiën minder ruim geweest dan men gewenscht zou hebben, de schuld ligt hoofdzakelijk bij de Regering, die haar niet in bijzonderheden voorschreef, waarop zij te letten hadden; die de doelmatige bepalingen der artt. 10, 11 en 12 van het Reglement betrekkelijk het Geneeskundig Onderzoek en Toevoorzigt, bij Koninklijk Besluit van 31 Mei 1818 (Staatsblad n°. 25) vastgesteld, — bepalingen, waardoor gelijkheid van opvatting verkregen en noodzakelijke verbeteringen tot stand gebragt konden worden, — sedert 1828 nimmer heeft in acht genomen; die, schoon bekend met de zeer onvolkomen wijze, waarop aan de raadgevingen dier Commissiën met betrekking tot de volksgezondheid voldaan plagt te worden, steeds in gebreke is gebleven wetten te maken of andere maatregelen te nemen, die de uitvoering van hetgeen noodig geacht werd, verzekeren konden.

Heeft nu dat gebrek aan belangstelling, immers aan blijken van belangstelling der Regering niet tot ontmoediging geleid; zijn de Geneeskundige Commissiën, in weerwil van de vele teleurstellingen, die zij moesten ondervinden, voortgegaan op den weg van pligt; hebben zij de belangen der volksgezondheid steeds voor oogen gehouden: — en niemand zal de onbeschaamdheid hebben van het tegendeel te beweren — het is waarlijk niet te verwonderen, dat hare bemoeijingen in zeker opzigt beperkt zijn gebleven. Maar volgt daaruit, dat zonder ambtenaren ad hoc eene goede gezondheidspolitie niet mogelijk is? Ik heb te hooge gedachten van de leden der Eerste Kamer om voor eene dergelijke conclusie te vreezen.

Ik zal niet herhalen al wat in mijn bovenvermeld geschrift ten aanzien van het Eerste der voorgedragen Wetsontwerpen ontwikkeld is. Mijne bezwaren daartegen blijven bestaan. Geeft men den Inspecteurs en Adjunct-Inspecteurs, die volgens het Ontwerp benoemd zullen worden, een te laag traktement, —

en de Memorie van Toelichting doet dit verwachten — dan zal men in den regel slechts jonge en dus onervaren medici kunnen krijgen. Biedt men hun daarentegen eene betrekkelijk hooge belooning aan, dan zullen de jaarlijksche kosten der gezondheids-politie veel meer dan *f* 100.000 bedragen, zonder dat er eenige kans zal bestaan op verbetering der volksgezondheid; en wel om de zeer eenvoudige reden, dat niets aan de bedoelde Inspecteurs een grooteren invloed verzekert dan die der tegenwoordige Geneeskundige Commissiën, zoolang de wetgeving hierin niet voorzien zal hebben. En eene wet tot stand te brengen, die te dezen aanzien voldoende waarborgen geeft, zonder inbreuk te maken op de vrijheid der provinciën, der gemeenten en der ingezetenen zelven: het is eene taak zóó zwaar, dat aan hare vervulling bijna niet gedacht kan worden. De aanneming des bedoelden Ontwerps schijnt mij daarom toe niet noodig en in meer dan één opzigt onraadzaam te zijn.

Veel grooter intusschen — Uw Hoog Edel Gestrenge zal het aanstonds opmerken — veel grooter zijn mijne bedenkingen tegen het Tweede Ontwerp. Wordt dat tot Wet verheven, dan is, naar mijne innige overtuiging, het vonnis over de vaderlandsche Geneeskunde geveld; dan vervallen de Medische Faculteiten onzer Hoogescholen; dan worden de Universiteiten verbroken; dan daalt het wetenschappelijk gehalte der geneeskunstoefenaars beneden het peil der middelmatigheid; dan wordt het vaderland van BOERHAAVE na verloop van eenige jaren door heel de wereld bespot.

De aanleiding tot dat alles? Niets anders dan het toelaten van een niet gegradueerden stand van geneeskundigen met gelijke regten als die der doctoren. Ik heb ook in deze de goede bedoeling der Regering erkend. Ik ben overtuigd, dat zij dwaalt ter goeder trouw; maar ter goeder trouw dwalen is toch dwalen, en, hoe onaangenaam het mij ook is, ik zou meenen

mijn pligt als Nederlander te verzaken, indien ik er niet met vrijmoedigheid op wees.

Wanneer niet gegradueerde geneeskundigen, even als ten platten lande, zoo ook in de steden, dezelfde bevoegdheid verkrijgen als de doctoren, — ik volhard bij mijne vroegere bewering — dan zal men dezen allengs in aantal zien verminderen en eindelijk geheel en al verdwijnen. Jongelieden uit den beschaafden stand, die door universitaire vorming voor ééne van die betrekkingen wenschen te worden opgeleid, waarvoor tot hiertoe de doctorale graad gevorderd wordt, zullen in den eersten tijd slechts bij uitzondering, later in het geheel niet meer de geneeskunde kiezen. Het gebrek aan studenten zal de Medische Faculteiten uit den aard der zaak doen vervallen, en de Nederlandsche Hoogescholen zullen ophouden te zijn, wat de wijsheid onzer Vaderen wilde dat zij wezen zouden.

Ik eerbiedig het gevoelen van hen, die ter goeder trouw beweren, dat mijne vrees te dezen opzigte, zoo al niet ongegrond, dan ten minste overdreven is; dat het publiek, immers het beschaafde deel er van, steeds veel aan den doctoralen titel zal blijven hechten, en dus de doctoren boven de niet gegradueerden zal verkiezen. De ondervinding ten platten lande leert, ook voor de hoogere klasse der maatschappij, het tegendeel. Ik heb het in meer dan ééne provincie op verschillende plaatsen sedert vele jaren opgemerkt: men acht daar den Medicinae Doctor in het algemeen niets meer dan den niet gedoctoreerden Heelmeester; en er is geen reden te bedenken, waarom het in de steden anders zoude zijn. En gesteld, — ik heb het ook in mijn eerste geschrift over dit onderwerp aangemerkt — gesteld, dat er op dien regel uitzonderingen waren, en dat sommige niet gegradueerden achterstonden bij de doctoren, geen bezwaar: zij verschaffen zich in Duitschland zonder eenige moeite een doctoraal diploma, en de gelijkheid, die bij beschaafde jongelieden een bepaalden weerzin zal opwekken tegen den geneeskundigen stand, is voor het groot publiek volkomen.

Het is eene ijdele verwachting, dat zij, die de bevoegdheid tot uitoefening der Geneeskunde wenschen te verkrijgen, in den regel aan de Universiteiten zullen gaan studeren, omdat zij daar het best kunnen worden voorbereid voor de Staatsexamens, die zij zullen moeten ondergaan. Die voorbereiding kan even goed en met veel minder kosten geschieden aan wel ingerigte Geneeskundige Scholen; en er valt niet aan te twijfelen, of die min gegoeden en maar half beschaafden, waartoe zich het personeel der toekomstige geneeskundigen, wordt dit Wetsontwerp aangenomen, weldra bepalen zal, zullen den goedkoopsten weg verkiezen om tot hun doel te geraken.

Schijnt nu het vooruitzigt van den slag, die onze Universiteiten wacht, op zich zelf reeds reden genoeg tot verwerping des bedoelden Wetsontwerps, de daarmede zamenhangende zekerheid, dat, wordt de beslissing van de meerderheid der Tweede Kamer bevestigd, de uitoefening der Geneeskunde in Nederland na verloop van eenige jaren alleen geschieden zal door menschen van min beschaafde afkomst, wier eerste opleiding onvolkomen is geweest, en die de voordeelen eener Academische vorming geheel en al gemist hebben, moet de goedkeuring weerhouden bij een iegelijk, die het standpunt van den arts in de maatschappij begrijpt; die weet, dat hij niet slechts wetenschappelijke kennis en praktische geschiktheid moet bezitten, maar beschaafd mensch behoort te zijn in de ruimste beteekenis des woords, wil hij den invloed hebben, dien men van hem verlangt.

Maar ook de achteruitgang der vaderlandsche kunst en wetenschap, die van zulk eene Wet te wachten is, doet mij hare aanneming ten ernstigste ontraden. Ik blijf overtuigd, dat jongelieden, die naar het voorgestelde plan een streng Staatsexamen met goed gevolg zullen hebben afgelegd, niet genegen zullen wezen zich in onaanzienlijke streken ten platten lande te vestigen; dat gebrek aan hulp op vele plaatsen al spoedig zal leiden tot verflaauwing van het examen; dat, is die verflaauwing eenmaal aangevangen, de eischen tot op een ze-

keren graad steeds lager en lager zullen gesteld worden, en dat dus het wetenschappelijk gehalte der toegelatenen, gelijk ik het hierboven uitdrukte, van lieverlede dalen zal beneden het peil der middelmatigheid.

Men heeft het onmogelijk geacht, dat examinatoren tot eene dergelijke beginselloosheid zouden vervallen; men heeft verzekerd, dat de Minister van Binnenlandsche Zaken de door mij verwachte verflaauwing van het Staatsexamen wel zou weten te voorkomen. Ik heb aan geen beginselloosheid gedacht; slechts aan de waarheid, dat bij alle examina — eene dertigjarige ondervinding heeft het mij geleerd — de eischen zich als van zelve rigten naar de gemiddelde bekwaamheid der candidaten. En hoe een Minister, al ware hij zelf medicus, zoodanige voorschriften zou kunnen geven ten aanzien van het bedoelde examen, dat de verflaauwing, waarvan ik gewaagde, niet zou kunnen plaats hebben, ik moet eerlijk verklaren het volstrekt niet te begrijpen.

Afgescheiden intusschen van de bezwaren tegen het toelaten van een niet gegradueerden stand van geneeskundigen met gelijke regten als die der doctoren, heb ik nog gewigtige bedenkingen tegen art. 1 en tegen art. 20 van hetzelfde Wetsontwerp. Beide artikelen bevatten bepalingen, die voor de maatschappij gevaarlijk zijn te achten, en daarom op zich zelven reeds het geheele Wetsontwerp verwerpelijk maken.

In art. 1 leest men, „dat voor hen, die aan eene Nederlandsche Hoogeschool het doctoraal examen in de Geneeskunde hebben afgelegd en tot de promotie zijn toegelaten, het examen tot verkrijging van den graad van Genees-, Heel- en Verloskundige, in afwachting, dat de Wet op het Hooger Onderwijs anders beschikke, zich bepalen zal tot het praktisch examen in in de Genees-, Heel- en Verloskunde, in art. 5 bedoeld." Die doctorandi behoeven dus geen theoretisch examen meer te doen in de Heel- en Verloskunde. En waarom niet? Waar-

schijnlijk, omdat, volgens art. 89 van het organiek Besluit op het Hooger Onderwijs van 2 Augustus 1815, tot het doctoraal examen in de Medicijnen ook behoort „een examen over de „theorie der Chirurgie en Ars Obstetricia." Alsof dat gedeelte van het examen voldoende ware voor iemand, die de Heel- en Verloskunde wenscht uitteoefenen. Blijkt niet des wetgevers overtuiging van het tegendeel uit art. 90 van het zoo even genoemde Besluit, en eveneens uit de artt. 1 en 2 van het Koninklijk Besluit van 2 Mei 1838, n°. 135, waarbij voor iederen Medicinae Doctor, die met den graad als Chirurgiae et Artis Obstetriciae Doctor de bevoegdheid tot uitoefening der Heel- en Verloskunde verlangt te bekomen, in de eerste plaats een nieuw theoretisch examen in die vakken wordt gevorderd? En te regt wordt dat gedaan. Kan toch het chirurgische en obstetrische gedeelte van het doctoraal examen in de medicijnen voldoende geacht worden voor hem, die slechts den graad van Medicinae Doctor begeert, niet alzoo — ieder eerlijk deskundige zal het met mij moeten getuigen — niet alzoo voor de zoodanigen, die tevens Chirurgie en Obstetrie verlangen uit te oefenen. Moge dus het voorgestelde praktisch examen eenige waarborgen geven voor eene zekere kunstvaardigheid, het kan dat niet doen voor dien geheelen omvang van kennis, welke de Heel- en Verloskundige volstrekt behoeft. En den man, die na zulk een onvolkomen examen is toegelaten, zal men het regt geven zulke belangrijke vakken uit te oefenen!

Werd het Ontwerp, waarin die bepaling is opgenomen, tegen veler verwachting tot Wet verheven, dan valt er zeker niet aan te twijfelen, of de Medische Faculteiten zouden aan het doctoraal examen wel zoodanige uitbreiding geven, dat in de belangrijke leemte, waarvan wij gewaagden, eenigermate werd voorzien. Maar dit zou toch ook maar tot eene zekere mate mogelijk zijn. Allen, die thans reeds het doctoraal examen hebben afgelegd, zouden, zonder voldoende bewijzen van verkregen kennis te hebben gegeven, de bevoegdheid tot uit-

oefening der Heel- en Verloskunde bij eene Rijkscommissie kunnen erlangen. Gelukkige Kamer die het in hare magt heeft de lijdende menschheid tegen de zoodanigen te beveiligen!

Niet beter voorzeker is art. 20, dat aldus luidt: „Zij, die vóór de invoering dezer wet toegelaten zijn als doctor in de genees-, heel- of verloskunde, behouden hunne bevoegdheid, met dien verstande, dat onder de bevoegdheid van den doctor in de geneeskunde begrepen wordt het behandelen van heelkundige gebreken, door het plaatselijk aanwenden van geneesmiddelen, waaronder ook het aanleggen van verbanden ter bestrijding van plaatselijke gebreken, als gewrichtsziekten, huid- en adergezwellen, gerekend wordt; het doen van aderlatingen en plaatselijke bloedontlastingen, het openen van abscessen, wondhechting en het onderbinden van bloedende slagaderen; het reponeren van beenbreuken en het aanleggen van een provisioneel verband, in dringende gevallen ook van ontwrichtingen; het inbrengen van uitgezakte breuken na opheffing van beklemming, zonder bloedende kunstbewerking, en het aanleggen van eenen breukband; het aanwenden van een katheter bij terughouding van urine; het doen van tandheelkundige kunstbewerkingen. Andere kunstbewerkingen mogen door hen niet dan in geval van nood worden verrigt, onder verpligting daarvan binnen vier en twintig uren kennis te geven aan den Inspecteur.

Deze bepaling is ook toepasselijk op hen die aan eene buitenlandsche Hoogeschool een diploma verkregen hebben en vóór de invoering dezer wet krachtens art. 8 der Wet van 12 Maart 1818 (Staatsblad n°. 16) zijn toegelaten."

Als Uw Hoog Edel Gestrenge getuige was geweest van de verbazing, die mij en andere deskundigen overviel, toen wij dat artikel gelezen hadden, dan waren alle woorden schier overbodig, die de strekking hadden om Uw Hoog Edel Gestrenge te verzekeren, dat de uitbreiding der bevoegdheid van den Medicinae Doctor tot het behandelen van gebreken, die uitsluitend tot het gebied der Heelkunde behooren, en waaronder er

zijn, die geen geringe kennis en kunstvaardigheid vereischen, eene roekeloosheid is zonder wederga, die *niet mag* toegelaten worden.

Ik zwijg natuurlijk van de gevallen van nood; maar het is niet daartoe, dat de gewraakte bevoegdheid zich zoude bepalen. Ieder Medicinae Doctor zou onder alle omstandigheden geregtigd zijn tot het doen van datgene, wat in het genoemde artikel omschreven is. En dat zonder ooit bewijzen te hebben gegeven van de daartoe gevorderde bekwaamheid! Het is inderdaad iets ongehoords. „Beenbreuken reponeren!" Alsof dat altijd zoo gemakkelijk ware; alsof men den lijder door zulks verkeerd te doen niet voor geheel zijn leven ongelukkig konde maken. „Bloedende slagaderen onderbinden!" Als werd daar geen bijzondere kennis en door ervaring verkregen praktische geschiktheid toe vereischt. Een aantal doctoren heeft nimmer een beenbreuk of eene bloedende slagader, om geene andere gebreken te noemen, gezien, veel minder behandeld.

Men zal mij misschien toevoegen, dat de Medicinae Doctores, die de noodige kennis en vaardigheid te dezen opzigte missen, wel zoo verstandig zullen wezen van zich niet te wagen op dat moeijelijk gebied. Ik geloof het van velen; maar niet allen bezitten wijsheid en voorzigtigheid. En, als men op zulk een grond het aangehaalde artikel meent te kunnen verdedigen, dan is er inderdaad evenveel aanleiding om alle medische examens af te schaffen en de uitoefening der Genees-, Heel- en Verloskunde aan iedereen toe te staan, zonder eenigen waarborg te eischen van bekwaamheid.

Ik ga over tot het Derde Wetsontwerp. Heb ik vroeger de bestrijding daarvan aan anderen overgelaten, de plotselinge inlassching van een beginsel, bij de eerste voordragt niet aanaangenomen, dat als een geweldige inbreuk moet beschouwd worden op de regten onzer Universiteiten, maakt mijn stilzwijgen

onmogelijk. Ik bedoel het niet geven der bevoegdheid tot het uitoefenen der praktijk aan hen, die, na de invoering der bedoelde wet, den doctoralen graad in de Geneeskunde aan eene Nederlandsche Universiteit verkrijgen zullen, tenzij ze door een zoogenaamd Staatsexamen geijkt zijn, gelijk uit art. 1, in verband beschouwd met art. 22 des bedoelden Ontwerps, ten duidelijkste blijkt het plan te wezen.

Ik zal niet uitweiden over de onnaauwkeurige redactie van het op dezelfde zaak betrekking hebbende eerste artikel des tweeden Wetsontwerps, waarin wel wordt aangeduid, hoe doctorandi, die tot de promotie zijn toegelaten, maar niet, hoe doctoren de bevoegdheid zullen erlangen tot uitoefening der praktijk. Ik bepaal mij tot het beginsel, uit de bovengenoemde artikelen van het derde ontwerp af te leiden en bij de beraadslagingen der Tweede Kamer door den Minister van Binnenlandsche Zaken uitgesproken.

Uw Hoog Edel Gestrenge zal zich herinneren, dat de opneming van dat beginsel het gevolg is geweest van den aandrang der Kamer, die éénheid van stand, maar dan ook voor alle geneeskundigen gelijke waarborgen van bekwaamheid, en dus éénheid van examen verlangde; dat de Minister, gelijk van een logisch man, die zijn doel bereiken wil, te wachten was, begonnen is met voor te stellen hen, die naar den doctoralen graad staan, voor eene ad hoc te benoemen Rijkscommissie dezelfde examens te laten afleggen, die voor anderen waren voorgeschreven; dat de Kamer is teruggedeinsd voor de goedkeuring van dat voorstel, omdat het te zeer ingreep in de bestaande regten der Hoogescholen, maar haren wensch heeft te kennen gegeven naar zoodanige wijziging, waarbij de Academische examens behouden werden, maar bovendien van de doctoren of doctorandi een praktisch examen geëischt werd voor de bedoelde Rijkscommissie; en dat de Minister, daar het scheen te blijken, dat zonder concessie van zijne zijde, de wetsvoordragt verworpen zou worden, geëindigd is met toe te geven.

Laken kan ik dat toegeven niet. Als men toch de overtuiging heeft, dat in de behoeften van het platteland niet alleen door doctoren kan voorzien worden, en dat regeling der examina van niet doctorerende geneeskundigen geen uitstel gedoogt, dan kan het geen verwondering baren, dat men zijne toevlugt neemt tot eene inconsequentie, die op zich zelve niet schadelijk schijnt, indien men duidelijk ziet, dat zonder dat de vereischte regeling niet geschieden zal. Hoe het echter mogelijk is, dat de meerderheid der Tweede Kamer nu werkelijk meent, dat door het Wetsontwerp, waaraan zij hare goedkeuring heeft gegeven, de door haar verlangde gelijkheid van examen voor alle geneeskundigen verkregen is, verklaar ik volstrekt niet te begrijpen. Moet alleen waarde gehecht worden aan eene praktische proeve, dan is er geen reden om ook zoogenaamde theoretische examina te vorderen. Zijn deze daarentegen noodzakelijk te achten, dan bestaat er geen gelijkheid, indien men zich bij het praktische bepaalt.

Op zich zelve beschouwd, — ik heb het reeds aangemerkt — schijnt de eisch van een praktisch examen bij eene Rijkscommissie, ook voor doctoren of doctorandi, niet zeer bedenkelijk te zijn; en, als ik de meening des Ministers deelde, dat door zijne geheele voordragt in de behoeften van het platteland en in die van de steden, zonder nadeel voor de Universiteiten en alzoo zonder vrees voor achteruitgang in beschaving en in kennis, behoorlijk voorzien zou worden, dan zoude ik de verkorting onzer Academische regten betreuren, maar er niet aan denken om die reden de afstemming des bedoelden Wetsontwerps aan te raden.

Maar ik deel die meening volstrekt niet. Ik ben overtuigd, gelijk ik reeds de eer had Uw Hoog Edel Gestrenge te kennen te geven, dat door de voordragt der Regering niet genoegzaam zal voorzien worden in de behoeften van het platteland; dat, om de gelijkstelling van niet gegradueerden met doctoren, beschaafde jongelieden, die Universitair onderwijs verlangen,

eerst slechts bij uitzondering, en later in het geheel niet meer de Geneeskunde zullen kiezen; dat de Medische Faculteiten dus van lieverlede zullen wegkwijnen; dat daardoor de Universiteiten verbroken zullen worden; dat de stand van waarlijk beschaafde medici zal verloren gaan; en dat door verflaauwing der voorgestelde Staatsexamens, die als een natuurlijk gevolg van de behoeften des plattelands te wachten is, het wetenschappelijk gehalte der Geneeskundigen meer en meer dalen zal en tot eene laagte vervallen, voor den Nederlandschen naam even onteerend als schadelijk voor de maatschappij.

En het is dan ook ten gevolge van die overtuiging, dat ik wel degelijk aandring op verwerping eener Wet, die, in weerwil van hare toepassing op doctoren of doctorandi, slechts in schijn voldoet aan hetgeen door velen gewenscht wordt; die zonder noodzakelijkheid inbreuk maakt op een belangrijk regt, dat aan het Nederlandsche Universiteitswezen gedurende bijna drie eeuwen verbonden is geweest; die kwetsend is voor de Medische Faculteit; die de keuze der jongelieden, welke Universitair onderwijs verlangen, nog zeldzamer op de Geneeskunde zal doen vallen; en waardoor een hoogst gewigtig vraagstuk, tot de toekomstige regeling van het Hooger Onderwijs behoorende, plotseling en zonder gedachtenwisseling met deskundigen buiten de Kamer, alsof eene beslissing in tegenovergestelden zin ondenkbaar ware, wordt gepraejudiceerd.

Ik zou in de gegeven omstandigheden aandringen op verwerping, al stond ik in beginsel Staatsexamens voor. Ik doe het natuurlijk met dubbele kracht, omdat ik er in beginsel tegen ben. Niet altijd was dit het geval. Er is een tijd geweest, dat ik ook voor hen, die, door Universitair Onderwijs gevormd, de bevoegdheid wenschten te bekomen tot het uitoefenen van zoodanige vakken en tot het bekleeden van zulke betrekkingen, als tot heden krachtens den aan eene Nederlandsche Hoogeschool verkregen doctoralen graad plegen uitgeoefend en bekleed te worden, Staatsexamens wenschelijk achtte. Ik was

van oordeel, dat examina door Rijkscommissien, wier zamenstelling telken jare veranderde, afgenomen grooter waarborgen voor de bekwaamheid der toegelatenen zouden geven dan die, welke aan de docenten worden toevertrouwd; daar deze, met de bijzondere omstandigheden der candidaten bekend, al ligt meer toegeeflijkheid betoonen zouden dan van vreemde examinatoren verwacht kon worden. De ondervinding heeft mij echter geleerd, dat op de waarborgen, door Staatsexamens verkregen, zeer veel valt af te dingen. De Geneeskundige Faculteit der Utrechtsche Hoogeschool, waarvan ik de eer heb lid te zijn, heeft verscheidene personen wegens onkunde moeten afwijzen, die korten tijd te voren in Duitschland niet slechts den doctoralen graad, maar na het afleggen van een zoogenaamd Staatsexamen ook de bevoegdheid tot uitoefening der praktijk hadden bekomen. Uit de eenstemmige getuigenis van de Hoogleeraren der Belgische Universiteiten, is reeds voor eenige jaren gebleken, dat de sedert 1835 in Belgie bestaande *Jury d'examens* voor allen, die met den doctoralen graad ook de bevoegdheid tot uitoefening der praktijk wenschen te verkrijgen, op de Academische studien eenen zeer nadeeligen invloed heeft gehad; dat de studenten veel minder belang in het onderwijs stellen dan vroeger het geval was; dat het hun in den regel niet om wetenschap, maar alleen om het doctorale diploma te doen is; dat zij zich laten afrigten voor de verschillende examina, die zij verpligt zijn te ondergaan; en dat de wetenschappelijke geest, die van 1815 af tot op het gemelde tijdstip ook de in Belgie gedoctoreerden plagt te bezielen, ten nadeele der maatschappij voor een goed deel is uitgedoofd. Uit verscheidene voorbeelden heb ik gezien, dat de uitspraak van vreemde examinatoren zeer dikwijls onregtvaardig is; dat beschroomdheid der candidaten aan de ééne zijde, en verschil van inzigten tusschen docenten en examinatoren aan den anderen kant in vele gevallen tot onjuiste oordeelvellingen leiden; terwijl de waarheid, dat aan de mathematische zekerheid der geneeskundige wetenschap

nog oneindig veel ontbreekt, en dat het „quot capita, tot sensus" hier vooral zoo dikwerf van toepassing is, de aanleiding tot zoodanige onregtvaardigheid in geen geringe mate verhoogt.

Ik eerbiedig, gelijk van zelve spreekt, ook in deze het gevoelen van andersdenkenden, voor zooveel dat namelijk op deugdelijke gronden steunt. Magtspreuken, sedert eene reeks van jaren uit verschillende beweegredenen gebezigd, waarbij zonder eenig bewijs Academische examina onvoldoende, en daarom Staatsexamens noodzakelijk verklaard worden, doen in mijne schatting natuurlijk niets af. Dat ze op leeken indruk maken; dat velen, die dergelijke uitspraken ten aanzien van de geneeskundige examina lezen, daardoor bijzonder getroffen worden; dat Regeringspersonen en Volksvertegenwoordigers uit eene zeer natuurlijke vrees, dat zij zelven of hunne betrekkingen vroeger of later in handen zullen vallen van doctoren, die geen voldoende bewijzen van bekwaamheid hebben gegeven, aandringen op een ander stelsel van onderzoek, kan niemand, die menschenkennis heeft, verwonderen. Ik voor mij blijf de noodzakelijkheid van Staatsexamens ontkennen. Ook de Academische examina worden namens den Staat door Staatsambtenaren afgenomen. Dat geschiedt in het openbaar, in den regel voor een talrijk gehoor. Die examina zijn niet overdreven streng, maar beantwoorden aan hetgeen eed en pligt op het tegenwoordig standpunt der wetenschap van Hoogleeraren schijnen te vorderen. Ik zou de bedillers wel eens willen uitnoodigen, om ze gedurende eenigen tijd te komen bijwonen, en dan, na eerlijke toetsing van eigen bekwaamheden, in bijzonderheden aantegeven, wat er naar hunne bescheidene meening aan ontbreekt. Op één gebrek heb ik zelf meermalen gewezen. Er is geen Faculteitsexamen aan het ziekbed. Wel worden de studenten gedurende twee jaren bij de klinische oefeningen dagelijks aan het ziekbed geëxamineerd, en wordt hunne meerdere of mindere geschiktheid voor de praktijk bij het doctoraal examen in aanmerking geno-

men, maar het zijn de verklaringen van enkele Hoogleeraren, die hier beslissen, terwijl het beter ware, dat de geheele Faculteit zich van de zaak vergewiste. Een eenvoudig Koninklijk Besluit — ik heb er den Minister van Binnenlandsche Zaken in 1860 nog aan herinnerd — kon het aanstonds bevelen.

Voor het overige kunnen, naar mijne innige overtuiging, de examina, die van de medische studenten worden afgenomen, in het algemeen voldoende geacht worden. Schiet menschelijke zwakheid ook hier wel eens te kort; geven die academische proeven geen volkomen waarborgen, zij staan daarin met alle mogelijke examina, bepaaldelijk ook met Staatsexamens, gelijk.

Uw Hoog Edel Gestrenge vergeve mij deze uitweiding. Ik achtte ze noodig om de gronden mijner afkeuring des bedoelden Wetsontwerps duidelijk in het licht te stellen. Het vorderen van een Staatsexamen alleen voor de praktijk is in ieder geval hinken op twee gedachten. Worden de examina door de Geneeskundige Faculteiten afgenomen onvoldoende geacht, dan moet men haar het regt van examineren geheel ontnemen. Stelt men er echter vertrouwen in voor de overige vakken, dan is er geen reden hoegenaamd om dit niet te doen voor de praktijk.

In de hoop, dat mijne bedenkingen der overweging waardig zullen bevonden worden, heb ik de eer met de meeste onderscheiding te zijn,

Hoog Edel Gestrenge Heer,

Van Uw Hoog Edel Gestrenge

de Gehoorzame Dienaar,

G. J. LONCQ.

